

Inhoud

1	De schepping – Psalm 8	8
2	De zonde – Genesis 11:1-9	15
3	Verder met één persoon – Genesis 17:1-8	23
4	Vader en zoon – Genesis 21:1-8	31
5	Geen fijne familie – Genesis 50:15-21	39
6	In groot gevaar – Exodus 3:7-15	47
7	Uittocht en woestijnreis – Psalm 105:1-6 en 26-43	55
8	Verbond en leefregels – Deuteronomium 6:1-9	63
9	Wankelend begin – Jozua 24:16-25	71
10	God gebruikt gewone mensen – Ruth 4:13-22	79
	Nawoord	86

1

DE SCHEPPING

Vooraf lezen: Genesis 1-2 en Psalm 104

Inleiding

Het Oude Testament begint met vijf boeken die bij elkaar horen: Genesis, Exodus, Leviticus, Numeri en Deuteronomium. Samen worden ze de Pentateuch genoemd; dat is een Grieks woord dat 'vijfdelig' betekent. De Joden noemen ze de 'Thora' of Torah. Dit woord wordt vaak met 'wet' vertaald, maar 'onderwijs' is beter. In deze vijf boeken vind je namelijk de grondbeginselen over wie God is en hoe Hij met ons mensen om wil gaan. Je leest er Gods wetten en geboden voor Israël in, maar ook veel verhalen over Gods geschiedenis met de mensen.

Vragen om mee te beginnen

1. Welke boeken van het Oude Testament lees jij het meest en waarom?
2. Zou je ook zonder het Oude Testament kunnen geloven? Waarom (niet)?
3. Met welke vragen over het Oude Testament begin jij aan dit boekje?

DE RODE DRAAD Oergeschiedenis

Genesis 1-11 vormt eigenlijk een soort 'oergeschiedenis' van de wereld en de mensen, het fundament waarop de rest van de geschiedenis zich ontwikkelt. In deze hoofdstukken komen al veel thema's aan de orde die een rol blijven spelen in de geschiedenis, ook die van ons nu:

'Wie ben ik als mens, waar kom ik vandaan?'

'Wat is de relatie tussen God en ons?'
'Waar komen al die volken vandaan?'
'Hoe kwam het kwaad in de wereld?'
'Is er hoop voor de toekomst?'
'Wat doet God?'

Schepping

Het begin van de Bijbel vertelt over het begin van onze wereld: God maakt de hemel en de aarde. Het thema schepping komt terug aan het eind van de Bijbel, waar God een nieuwe hemel en aarde maakt. Wat daartussenin staat, is een verhaal van vallen en opstaan, van menselijk verzet tegen God de Schepper en alle beroerde gevolgen daarvan, maar ook van Gods genade en liefde voor zijn schepping, voor ons! Genesis 1-2 bevat twee verhalen over de schepping van de wereld. Het eerste gaat over de hele kosmos, het tweede concentreert zich op de mens.

Context

Andere volken in de wereld van het Oude Testament, zoals Egyptenaren en Mesopotamiërs, hadden ook scheppingsverhalen. Er zijn echter grote verschillen tussen de scheppingsverhalen in Genesis 1-2 en de verhalen van de andere volken. Het grootste verschil is dat de Bijbel uitgaat van één God en niet van veel goden, zoals de andere volken. In de Bijbel is God de enige Schepper; de zon en de maan zijn geschapen en dus niet goddelijk. Ook de plaats van de mens in Genesis verschilt enorm van die in andere scheppingsverhalen. In verhalen uit Mesopotamië werden de mensen geschapen om het werk van de goden te verlichten.

De mens wordt daar bovendien gemaakt als resultaat van een conflict tussen de goden, uit het dode lichaam van een god. De oud-oosterse scheppingsverhalen lijken op hedendaagse films, vol complexe gevechten tussen bizarre goden en andere wezens. Het bijbelse scheppingsverhaal daarentegen is opvallend sober. Er is geen sprake van strijd, magie of grilligheid. 'In het begin schiep God de hemel en de aarde. De aarde nu was woest en leeg ...' In een situatie van chaos en woestheid brengt God orde en rust.

'Goed!'

Er zit een prachtig refrein in het eerste verhaal, dat doorloopt tot Genesis 2:3: 'God zei: Laat er ... En God maakte ... En het was zo.' Het woord van

God heeft scheppingskracht. Daar komt geen magie of strijd met andere goden aan te pas. Zo eenvoudig is het: God spreekt ... en het gebeurt. 'Toen was het avond geweest en het was morgen geweest. De zoveelste dag ...', enzovoorts. Ook lezen we steeds weer dat God zag dat het 'goed' was wat Hij had gemaakt. Aan het eind van de zesde dag, nadat God de landdieren heeft gemaakt en tenslotte de mens, man en vrouw, ziet Hij zelfs dat alles wat Hij heeft gemaakt 'zeer goed' is.

Deze studie gaat over de scheppingsverhalen in Genesis als schitterende vertellingen. We laten buiten beschouwing hoe oud de aarde is en hoe alles vanuit natuurwetenschappelijk perspectief wordt gezien. Als dat je interesseert, lees dan maar wat christelijke natuurwetenschappers daarover hebben geschreven. De Bijbel geeft antwoord op vragen waarover de natuurwetenschap niets kan zeggen, zoals wat het doel van de mens is in de relatie met God en wie er aan het begin van alles stond.

Bijzonder is ook dat God 'rust' van zijn scheppingswerk, op de zevende dag. Deze dag 'heiligt' Hij, dat wil zeggen dat deze dag apart wordt gezet door Hem die heilig is. Deze dag wordt verderop in de Bijbel ook als rustdag aan het volk Israël gegeven: hij heet de 'sabbat'. Dit Hebreeuwse woord komt van het werkwoord 'rusten'.

Zegen

In Genesis 1:28 zegent God de mensen met de woorden: 'Wees vruchtbaar, word talrijk, vul de aarde en onderwerp haar, en heers over de vissen van de zee, over de vogels in de lucht en over al de dieren die over de aarde kruipen!' God zégent de mensen dus. Dit woord speelt een hoofdrol in het boek Genesis. God zegent de eerste mensen, Hij zegent Noach na de zondvloed (Gen. 9:1), Hij belooft Abraham te zegenen en door hem alle volken op de aarde (Gen. 12:2-3). In de verhalen daarna zegent God ook de afstammelingen van Abraham en door hen nog weer anderen, zoals we zullen zien. Gods zegen loopt als een rode draad door het boek Genesis. God geeft de mens een belangrijke taak aan het hoofd van de schepping: de mens mag namen geven aan alle dieren (Gen. 2:19-20). Dat betekent dat hij gezag heeft over de dieren. God geeft de eerste mens ook iemand die naast hem kan staan, zodat ze samen het werk kunnen doen. Zo wordt de eerste vrouw geschapen. Zij is gelijkwaardig aan de man. Beiden zijn Gods vertegenwoordigers op aar-

de. Zij zijn naar Gods beeld geschapen en bewerken en onderhouden de schepping namens God. Zij hebben een bijzondere positie ten opzichte van de dieren en moeten op een verantwoorde manier met hen omgaan en hen leiden.

Weetjes

Het Hebreeuwse woord voor 'mens' is *adam*. Dat lijkt op het Hebreeuwse woord voor 'aarde'. Adam is ook de eigennaam van de eerste mens. De aarde en de mens zijn nauw met elkaar verbonden, want de mens gaat de aarde bewerken en zal er later ook naar terugkeren (Gen. 3:19).

Het werkwoord 'vormde' of 'formeerde' omschrijft wat een pottenbakker doet, namelijk 'boetseren'. Een mooi beeld van hoe God met zorg de mens uit aarde heeft geschapen!

Vooruitblik

Het verhaal in Genesis 2:4-25 bevat een belangrijke vooruitwijzing: er is één boom waarvan de mens niet mag eten. Zal dat goed gaan?

Weetje

De Bijbel maakt het voor de mens mogelijk om de schepping te onderzoeken. Genesis maakt duidelijk dat dingen die door andere volken als goddelijk werden gezien, de zon en de maan bijvoorbeeld, geen goden zijn die vereerd moeten worden. Alles ligt open voor de mens om mee aan het werk te gaan.

Lezen: Psalm 8

Diverse psalmen zijn lofliederen op de Schepper, zoals Psalm 104. We bespreken één ervan, Psalm 8, waarin bijna alle schepselen uit Genesis 1 worden genoemd.

Vers 7 Deze woorden vormen het opschrift, dat boven de psalm werd gezet toen de psalmen werden verzameld. Veel psalmen hebben het opschrift

'voor de koorleider', maar we weten niet zeker wat het Hebreeuws betekent. 'De Gittith' duidt misschien een melodie aan, maar ook dit is onzeker.

Vers 2 Aarde en hemel worden genoemd als plaatsen waar Gods heerlijkheid zichtbaar is; dat is dus niet alleen het geval in de kerk. De twee regels van dit vers vullen elkaar aan.

Vers 3 Dit is een moeilijk vers, zoals blijkt in de NBV. De NBV-2004 had:

'U die aan de hemel uw luister toont –
met de stemmen van kinderen en zuigelingen
bouwt u een macht op tegen uw vijanden
om hun wraak en verzet te breken.'

In de NBV21 staat nu:

'Uw luister aan de hemel wordt bejubeld
door de mond van kinderen en zuigelingen.
Tegen uw vijanden hebt U een macht gebouwd
om hun wraak en verzet te breken.'

Engelse vertalingen staan dicht bij de HSV, die een goede vertaling geeft. Maar wat betekenen deze woorden? Met zuigelingen worden kinderen tot drie jaar oud bedoeld. Hoe kan het loflied van kinderen weerstand bieden aan Gods tegenstanders? Misschien is bedoeld dat God zo groot is dat Hij het zich kan veroorloven om in kinderen aanwezig te zijn; en daar kan geen vijand tegenop. Het is in elk geval een geloofsuitspraak.

Verzen 4-5 Ook in deze beide verzen vult de tweede regel de eerste aan, door vrijwel hetzelfde te zeggen. David vergelijkt het geweldige heelal met de nietige mens. Het woord sterveling drukt goed uit hoe klein we zijn in het grote geheel van de schepping. Onze kennis van het heelal is veel groter dan die van David, denk aan onze telescopen, maar onze verwondering en bewondering kunnen minstens zo groot zijn als de zijne.

Verzen 6-7 Het verrassende antwoord op de vraag in de vorige verzen is dat de nietige mens toch belangrijker is dan de rest van het heelal! Wij mensen hebben namelijk de leiding over de schepping, zoals ook Genesis 1:28 zegt, en zijn daarin niet afhankelijk van dieren of dingen. We danken deze positie aan Gods genade.

Deze twee verzen zeggen viermaal vrijwel hetzelfde in andere woorden; dat is typerend voor de bijbelse poëzie. Het sterretje bij vers 6 verklaart dat de HSV hier een woord in de Griekse versie van het Oude Testament, de Sep-

tuaginta, vertaalt. De NBV21 vertaalt de Hebreeuwse tekst, waar niet 'engelen' maar 'God' of 'god' staat. Voor de betekenis maakt dit geen verschil: de mens heeft een hoge positie.

Verzen 8-9 Hier wordt het 'alles' uit de vers 7 uitgewerkt. Opvallend is dat de levende wezens worden genoemd in omgekeerde volgorde ten opzichte van Genesis 1:28.

Vers 10 De eerste regel van de psalm wordt letterlijk herhaald, waardoor een mooie poëtische afronding ontstaat. De psalm gaat over de heerlijkheid van Gods naam, dat is zijn wezen.

God staat aan het begin en aan het einde, zoals een gezang zegt.

Deze psalm met zijn optimistische toon gaat wel over de dieren en het heelal, maar draait om God en de mens. God wijst ons mensen onze ereplaats: onder Hem, anders dan Hij, gemaakt naar zijn beeld (Gen. 1:27), verantwoordelijk voor de schepping. We kunnen onszelf daarom alleen begrijpen als we God kennen. Het Nieuwe Testament past de psalm toe op Jezus, de volmaakte mens (Ef. 1:22 en Hebr. 2:6-9). In Jezus is de hoge positie van de mens al helemaal gerealiseerd; voor ons is dit nog toekomst, want op dit moment voldoen we nog niet helemaal aan Gods verwachtingen.

GESPREKSVRAGEN

1. Wat is je het meest bijgebleven uit de bijbelgedeelten die je als voorbereiding op deze studie hebt gelezen? Is er iets wat je wilt delen?
2. Als een koning mag de mens heersen over wat God gemaakt heeft, zegt Psalm 8. Wat betekent dit?
3. Geeft deze studie je nieuwe gedachten over de hedendaagse discussies over het klimaat? Ga je iets aan je gedrag veranderen?
4. Ervaar jij de wereld als schepping?
5. Ervaar jij de wereld als goed? Waarom wel of niet?
6. Wat betekent Genesis 1:28 in de eenentwintigste eeuw?
7. Is het een probleem voor jou dat we van sommige woorden in de Bijbel de betekenis niet (precies) weten?

LIEDSUGGESTIE

Heer, onze God, hoe heerlijk is uw naam (Opwekking 70).

NOTITIES

A series of horizontal dotted lines for taking notes.